

Sofiero

av Sylve Åkesson

SOFIERO har ett underbart läge vid strandbranterna strax norr om Helsingborg. Efter en inbjudan från greve Baltzar von Platen på Kulla Gunnarstorp blev prins Oscar, sedermera Oscar II, och hans gemål prinsessan Sophia av Nassau förtjusta i bygden vid Öresund. Sophia var klen och man trodde att hennes hälsa skulle må väl av det goda klimatet. Dessutom var prins Oscar sjöofficer och tyckte säkert om att betrakta den livliga fartygstrafiken genom Öresund. År 1864 förvärvade prinsessan prästhemmanet Skabelycke och köpte också till en del jord från intilliggande Stubbarp. Här uppfördes 1864-65 en slottsliknande envåningsvilla, huvudsakligen i trä, som fick namnet Sofiero efter prinsessan. Redan 1874 skedde en ombyggnad, främst därför att det ursprungliga byggnadsmaterialet var undermåligt, varvid det lilla slottet påbyggdes med en våning och fick sitt nuvarande utseende efter ritningar av professor E. Jakobsson. Det fick en exteriör i imiterad holländsk renässansstil. Arvprins Oscar blev svensk-norsk kung 1872 och under hans regeringstid var Sofiero samlingspunkt för de flesta av Europas statsöverhuvuden vid en del storpolitiska konferenser.

År 1905 skänkte kungaparet Sofiero som bröllopsgåva till sonsonen prins Gustaf (VI) Adolf, när han förmäldes med prinsessan Margareta av Storbritannien och Irland. Hon var dotter till hertigparet av Connaught och hade växt upp på slottet Bagshot Park, som hade en av den tidens mest sevärda engelska parker. Margaretas far, Arthur (son till drottning Victoria av Storbritannien), arbetade hängivet med att vårda och förbättra den väldiga parken och i detta arbete fick dottern tidigt delta med egna projekt. Prins Arthur var en framstående "landscape gardener" och kallades av engelsmännen "landets stora, furstliga trädgårdsarkitekt". Eftersom den unga Margareta också hade konstnärliga anlag, anställde fadern som lärare en fransk konstnärinna, Madeleine Fleury, som var elev till den store impressionisten Claude Monet - även känd som anläggare av den berömda trädgården vid sitt hem i Giverny.

Det stora trädgårdskunnande hon fått från sin far förde Margareta med sig till Sverige. När hon och hennes make fick Sofiero var det ganska förfallet, eftersom Oscar II under flera år hellre tillbringat sina somrar i Marstrand. Margareta ger själv följande beskrivning: "Ja, det var en gång ett slott, som byggdes i Skåneland, och som hade en bland de vackraste utsikter i världen, men när vi mottogo vårt Sofiero, så fanns där knappast någonting i blomsterväg. Hela stället verkade mera som den förtrollade skogen, där sagoprinsessan låg och sof! Det kanske var mycket trefligt för henne, men vi önskade oss ändå något annat, något mera och började så fort som möjligt tänka ut, hur vi skulle kunna försköna den af naturen så utomordentligt vackert belägna egendomen." Margareta planerade och lade grunden till Sofieros storartade park- och trädgårdsanläggningar och skrev själv ett par populära böcker om dessa. I trädgårdsarbetet engagerade hon inte bara tjänstefolket utan även sällskapsdamerna och sina barn.

Vid Baltiska utställningen i Malmö 1914 planterade kronprinsessan själv den vackra blomstergatan framför den kungliga paviljongen, nuvarande Margaretapaviljongen. Hennes insatser blev av stor betydelse för den svenska trädgårdsutvecklingen och hon fick redan under sin livstid tillnamnet "Blomsterprinsessan". Den konstnärligt begåvade Margareta ägnade sig även åt måleri och hämtade ofta motiven från sitt kära Sofiero. Hon var också en duktig fotograf. Många av hennes bilder visar barnen i full färd med trädgårdsarbetet på Sofiero. Margareta dog 1920 efter en kort tids sjukdom, endast 38 år gammal.

Sofiero blev Gustaf Adolfs sommarresidens i inte mindre än 68 år. Efter kronprinsessan Margaretas död gifte han 1923 om sig med lady Louise Mountbatten. Gustaf Adolf kom framför allt att intressera sig för rhododendron och med tiden blev detta till en passion hos honom. Vid hans död 1973 fanns det nästan 5.000 sådana plantor i trädgården, vilka i dag ökat till mer än 10.000 av 500

arter och sorter. I månadsskiftet maj-juni kan man uppleva den praktfulla blomningen. Bakom skapandet av anläggningen låg kung Gustaf Adolfs trädgårdsmästare Ingvar Danielsson. Enligt vad som berättas tycks hans umgänge med kungen ha gått till så att de båda herrarna promenerade omkring i parken, och så sade Danielsson: "Här, Ers Majestät, tycker jag att vi skall plantera bellis." Kungen funderade en stund över detta och sade sedan: "Här, Danielsson, tycker jag att vi skall plantera bellis." - Och så planterade Danielsson bellis.

Kung Gustaf VI Adolf testamenterade slottet med dess anläggningar till Helsingborgs kommun med villkor att dessa bevarades och hölls öppna för allmänheten. En restaurering av både slott och trädgårdar företogs i början av 1990-talet. För skötseln av Sofieros anläggningar ansvarar nu stadsträdgårdsmästaren i Helsingborg.

Sofieros park med sin blomsterprakt och yppiga grönska är en verklig sevärdhet och en lysande turistattraktion. Den är öppen året runt och från april till september hålls på Sofiero en rad olika evenemang och utställningar. Där finns också en känd slottsrestaurang och ett slottskafé. Tel. 042-13 74 00.

Källa: Sylve Åkesson, Skånska slott och herresäten